

ovplyvňuje viacero faktorov: dopyt a ponuka v mieste polohy pozemkov, makropoloha pozemkov (poloha okresov v rámci SR, mikropoloha pozemkov, t. j. poloha pozemkov v rámci okresu, prístup k pozemku, infraštruktúra, produkčná schopnosť – bonita pôdy, kúpna cena predávanej pôdy sa tvorí predovšetkým na voľnom trhu, odvíjajú sa od ponuky a dopytu, a trhové ceny poľnohospodárskej pôdy bez rozlíšenia účelu ich ďalšieho využitia sú vyššie najmä v poľnohospodársky produkčných okresoch a okresoch s rozvinutým turistickým ruchom.

Z všeobecného porovnania úradných a trhových cien je cítiť určitý nedostatok v oceňovaní poľnohospodárskej pôdy. Tento paradox vyrástol z ekonomického hodnotenia poľnohospodárskej pôdy, kde základ výpočtu úradnej ceny poľnohospodárskej pôdy tvorí spomínané vyčísľovanie pomocou BPEJ. Cena pôdy by nemala byť daná iba „pozemkovou rentou“ a predpokladanými výnosmi, ktoré z pôdy získame, ale aj ďalšími neekonomickými hodnotovými aspektmi, tzv. ekologickým ohodnotením pôdy.

Väčšinu služieb ekosystému, a platí to aj pre ekologické funkcie pôdy, nie je jednoduché priamo premietnuť do tržnej ekonomiky. Ako vyplýva z celého radu prác hodnotenia

nepriamych trhových nákladov spojených s hodnotením regulačných služieb ekosystému (a taktiež aj regulačných funkcií pôdy) sa spravidla orientuje predovšetkým na:

A: náklady, ktoré sa ušetrili, resp. ktorým sa predišlo vďaka výkonnosti (avoided cost), napr. záplavy, filtrácia vody alebo zhodnocovanie odpadu [v tomto prípade možno uvažovať o prínosoch z regulácie degradácie prostredia pre zdravie ľudí (choroby, úmrtnosť a pod.) a ekologických prínosoch z regulácie degračných procesov (biologická diverzita)].

B: kompenzačné náklady (replacement cost), ktoré súvisia s návratím poškodeného prírodného prostredia do pôvodného stavu.

Priemerná ekonomická hodnota vybraných ekologických funkcií v rámci poľnohospodárskych pôd (Vilček, Bujnovský, 2008) je odhadnutá nasledovne: schopnosť pôdy akumulovať vodu 5 000 €/ha¹, filtrácia organických polutantov vodu 4 000 €/ha¹ (v podstate zahŕňa aj anorganické polutanty) a 3 800 €/ha¹ transformácia organických polutantov.

Ako uvádza Buday a kol. (2006) pomocou metódy určenia nákladov súvisiacich s nápravou následkov vyplývajúcich zo zníženia pozitívnej externality, resp. konkrétnej služby ekosystému (protipovodňová ochrana, prevencia vodnej

erózie, absorpcia SO₂ a NO₂, zhodnocovania a zneškodňovania organického odpadu) boli uvedené funkcie (v období 2001 – 2004) sumárne ocenené v rozpätí 440 – 560 €/ha. Linkeš a kol. (1996), mimoprodukčné funkcie pôdy SR ocenili na 780 €/ha.

Hodnotenie pôdy a jej ekologických funkcií sa ukazuje ako možná cesta pre zlepšenie ochrany pôdy predovšetkým pri modifikácii ceny pôdy pri jej trvalých záberoch. Význam ekonomiky vo vzťahu k ochrane pôdy a prírodných zdrojov spočíva predovšetkým v podpore, resp. stimulácii ich ochrany a trvalo udržateľného využívania. Metódy ekonomického hodnotenia však nemôžu zachytiť normatívne a etické aspekty hodnotenia ekologických funkcií pôdy. Súčasne oceňovanie nemôže byť použité ako základ pre formovanie etických hodnôt bezprostredne spojených s postojom človeka k pôde a jej degradácii, ktoré globálna spoločnosť tak naľahavo potrebuje.

(Pozn. red.: Príspevok *Dusičnanová smernica – nástroj na ochranu vodných zdrojov pred znečistením z poľnohospodárstva* nájdete v prílohe na s. 16 – 18.)

Radoslav Bujnovský, Jozef Vilček

Výskumný ústav pôdozvedectva a ochrany pôdy Bratislava

Slovensko v programe LIFE+ v roku 2008

Európska komisia koncom októbra schválila zo 700 predložených návrhov financovanie 143 nových projektov 21 členských krajín EÚ v rámci prvej výzvy na predkladanie ponúk pre program LIFE+ (2007 až 2013) – európsky fond pre životné prostredie. Projekty pochádzajú z celej EÚ a týkajú sa činností v oblasti ochrany prírody, politiky v oblasti životného prostredia a komunikácie. Predstavujú celkovú investíciu vo výške 367 miliónov eur, z čoho EÚ poskytne 186 miliónov. Časť finančnej pomoci popuťuje aj na Slovensko.

V komponente LIFE+ Príroda a biodiverzita bol totiž schválený jeden slovenský projekt *Ochrana ohrozených druhov vtákov v prirodzených biotopoch dunajských luhov*. Projekt predstavuje jedinečný viacsektorový prístup k riešeniu problematiky ochrany vtáctva na rieke Dunaj. Predkladateľ projektu je Bratislavské regionálne a ochranné združenie, ktoré je nezávislou mimovládnu organizáciou. Partneri projektu sú štátny podnik Vodohospodárska výstavba, poľnohospodárske družstvo Agravia, s. r. o., z Komárna, Katedra zoológie Prírodovedeckej fakulty UK, maďarský Dunajský vodohospodársky podnik ÉDUVIZIG a maďarské Združenie ochrany prírody Žitného ostrova SZITE. Projekt sa bude realizovať od 1. januára 2009 do 30. júna 2013. Celkové náklady projektu sú 4,5 mil. eur, z čoho je polovica grant Európskej komisie.

Hlavným cieľom projektu je zlepšiť a stabilizovať súčasný stav ochrany cieľových druhov vodných vtákov. Tomuto cieľu napomôžu aktivity ako obnova vodného režimu a prírodnej riečnej dynamiky, zlepšenie hydrologických podmienok v oblastiach s regulovaným vodným tokom, začiatok prírodnej tvorby a sukcesie lužných biotopov, napojenie systému ramien, obnova aluviálnych lúk a prirodzených lesných biotopov, rybochodov a podobne. Navrhované aktivity sa zameriavajú na ochranu ohrozených druhov vtákov ekosystémovým prístupom – ochrana biotopov a potravinového reťazca rôznymi opatreniami. Projektové aktivity podporia vtáčie populácie obnovou mokraď Istragovského močiaru, riečnych ramien Dunajské kriviny, Medvedovské rameno a Veľkolélske rameno, obnova nížinných lúk a prirodzených hniezdných oblastí, výsadba pôvodných druhov stromov – obnova prirodzených vtáčích úkrytových a hniezdných oblastí, obnova strmých riečnych brehov, podpora

potravnej základne vtákov, tvorba rybochodov na dvoch strategických miestach ramennej sústavy.

Projekt významne prispieje k implementácii siete NATURA 2000 na miestnej a regionálnej úrovni prostredníctvom podpory populácie viacerých kritériových druhov Chráneného vtáčieho územia Dunajské luhy: bočian čierny (*Ciconia nigra*), orliak morský (*Haliaeetus albicilla*), haja tmavá (*Milvus migrans*), rybárik riečny (*Alcedo atthis*), bučičik močiarň (*Xobrychus minutes*), chavkoš nočný (*Nycticorax nycticorax*), brehula hnedá (*Riparia riparia*), volavka striebriстая (*Egretta garzetta*), volavka purpurová (*Ardea purpurea*). Implementácia špecifických ochranných a obnovných opatrení takisto napomôže zlepšeniu stavu ochrany 9 navrhovaných území európskeho významu: SKJEU0064 Bratislavské luhy, SKJEU0090 Dunajské luhy, SKJEU0182 Čičovské luhy, SKJEU0183 Veľkolélsky ostrov, SKJEU0269 Ostrovné lúčky, SKJEU0270 Hrušovská zrdž, SKJEU0293 Klúčovské rameno, SKJEU0295 Biskupické luhy a SKJEU0393 Dunaj.

Z vodohospodárskeho hľadiska je dôležité aj to, že projekt zlepši možnosti manipulácie vodohospodárskymi úpravami v slovenskej časti ramennej sústavy vodného toku Dunaj. Projekt taktiež prispieje k zvýšeniu povedomia o sieti Natura 2000 a ochrane prírody v širších súvislostiach (vodné hospodárstvo, turizmus, ochrana prírody). Dôležitá je tiež spolupráca s miestnymi obyvateľmi, vlastníkmi pôdy a podpora lokálnych obcí.

V komponente LIFE+ Politika a riadenie v oblasti životného prostredia boli schválené dva medzinárodné projekty riadené nemeckým prijímateľom s účasťou slovenských partnerov. Jedným z nich je projekt *Podpora ochrany prírody a biodi-*

verzity v mestských oblastiach: Ocenenie Európske hlavné mesto prírody a biodiverzity, na ktorom sa spomedzi siedmich európskych organizácií zúčastňuje aj Regionálne environmentálne centrum (REC) Bratislava. Tento projekt

Dunajské luhy

si dáva za cieľ zvýšiť ochranu prírody a biodiverzity v európskych mestách prostredníctvom zorganizovania medzinárodnej súťaže *Hlavné mesto prírody a biodiverzity* a zavedením konceptu pre takéto európske ocenenie.

Druhý medzinárodný projekt realizovaný 40 partnermi z 24 členských štátov EÚ s názvom *Ďalší rozvoj a implementácia systému monitorovania lesov na úrovni EÚ* sa zameriava na zavedenie celoeurópskeho harmonizovaného systému monitorovania lesných ekosystémov. Slovenskú republiku v ňom zastupuje Národné lesnícke centrum vo Zvolene.

Pozn. red.: Program LIFE+ je nový európsky finančný nástroj pre životné prostredie s celkovým rozpočtom 2,143 miliardy eur na obdobie rokov 2007 až 2013. Počas tohto obdobia Európska komisia každý rok uverejní jednu výzvu na predkladanie ponúk pre projekty LIFE+. <http://ec.europa.eu/life>

Mgr. Katarína Linkešová
Ministerstvo životného prostredia SR

